

ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN ZİHNİNDE GÖÇ OLGUSU: BİR METAFOR ANALİZİ¹

MIGRATION PHENOMENON IN THE MIND OF MIDDLE SCHOOL 8.GRADE STUDENTS: A METAPHOR ANALYSIS

Hakan TÜRK² Emin ATASOY³

Başvuru Tarihi: 06.04.2019 Yayına Kabul Tarihi: 04.05.2020 DOI: 10.21764/mauefd.550258

Araştırma Makalesi

Özet: Bu çalışma, kırsal ve kentsel yerleşim alanında yaşayan ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin zihninde göç olgusunun nasıl bir yer edindiğini analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda çalışma, öğrencilerin hem sosyal bilgiler dersi kapsamında işlediği, hem de günlük yaşantılarında hakkında sıkça bilgi edindikleri göç olgusu ile ilgili algılarını irdeleyip eğitimcilere veri sağlama amacı da taşımaktadır. Bu çalışmada öğrencilerden “Göç... gibidir; çünkü...” cümlesini tamamlayan bir metin yazmaları istenmiş, bu yolla öğrencilerin göç olgusunu hangi metaforlar üzerinden anlamlandırdığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma desenlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Araştırma Ordu'nun Ünye ilçesinde kırsal ve kentsel yerleşim alanında bulunan ortaokullardaki 8.sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Çalışmada öğrencilerin göç olgusunu nasıl anlamlandırdıkları, bu anlamları hangi metaforlar aracılığı ile betimledikleri ve oluşturdukları metaforların hangi kategorilerden oluştuğu araştırılmıştır. Neticede göç olgusunun, öğrenciler tarafından yeni bir hayatın başlangıcı olmaktan, sahip olunan her şeyin yitirilmesine kadar uzanan geniş bir perspektifte algılandığı görülmüştür. Öğrencilerin bu algılarını ifade ederken, geniş hayal dünyalarının yansıması olan çeşitli metaforları kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca göç olgusuna yüklenen olumlu ve olumsuz anlam bakımından kırsal ve kentsel yerleşim alanındaki öğrenciler açısından belli oranda farklılaşma olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Göç, metafor, sosyal bilgiler eğitimi, ortaokul öğrencileri, kırsal ve kentsel yerleşim

Abstract: The aim of this study was to analyze how the immigration phenomenon in the minds of middle class 8 students living in rural and urban settlements has gained place. In this context, in addition to investigating the students' perceptions about the concept of migration that students take as a course within the syllabus of social studies at school and often learn about in their daily lives, and providing information to relevant experts, the aim of the present study is to make a contribution to and develop the relevant scientific literature on the issue of migration in our country which faces a number of problems due to the existing immigrants. In the present study, students were asked to complete the sentence "Migration is like ..."; it is because ... "; in this way, we tried to determine which metaphors the students come to use to identify the concept of migration. In our study, phenomenology, which is one of the qualitative research design, was used as a method. The population of this study is composed of 8th grade students in secondary schools in the town of Ünye in the Ordu Province. In our study, we investigated how students made sense of the concept of migration, which metaphors they used to describe these senses, and which similar categories of students' metaphors they were constituted of. Consequently, it was revealed that the concept of immigration was perceived by the students in a broad perspective ranging from the beginning of a new life to the loss of everything that was possessed. On the other hand, while the students expressed these perceptions, it was also found that they used various metaphors that were the reflections of their wide world of imagination. In

¹ Bu çalışma 29-31 Mart 2018 tarihleri arasında düzenlenen 1. Uluslararası Temel Eğitim Kongresinde (Bursa) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar: Doktora öğrencisi., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, Bursa, Türkiye, turkhakan52@gmail.com. ORCID: 0000-0002-4290-8549

³ Prof.Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilimdalı, Bursa, Türkiye, eatasoy@uludag.edu.tr. ORCID:0000-0002-6073-6461

addition, in terms of the positive and negative meaning attributed to the migration phenomenon, there is a certain difference in the rural and urban settlements.

Keywords: Migration, metaphor, social studies education, middle school students, rural and urban settlement

Giriş

Göç, tarihi insanoglunun ilk dönemlerine kadar giden ve günümüze kadar varlığını devam ettiren bir yer değiştirme hareketidir. Sebepleri ve sonuçları açısından coğrafi, siyasi, ekonomik ve sosyolojik birçok bileşeni içinde barındırır ve bu yönüyle çoğu bilim dalının ilgi alanına girmektedir. Bu nedenle göç olgusu üzerinde birçok tanımlama yapılmıştır. Örneğin, Tümertekin ve Özgüç (2004, s.236) göçü “Bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli değiştirme” olarak tanımlamışlardır. Başka bir tanımda göç, insanların tek veya toplu şekilde sembolik ya da siyasi sınırları aşır yeni yerleşim alanlarına ve toplumlara doğru hareketi olarak ifade edilmiştir (Akt., Bal, 2011). Özer ise (2004, s.11) göçü; sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yönleriyle toplum düzenini değiştirme gücüne sahip bir nüfus hareketi olarak ele almıştır. Farklı birçok tanımı olsa da göç, özünde sebepleri ve sonuçları itibariyle birçok etmeni içinde barındıran coğrafi bir mekan değişikliği olarak ifade edilebilir.

Son yıllarda göç olgusu uluslararası ve ulusal alan yazında birçok bilim dalının ilgisini çekmektedir. Bu durumun oluşmasında, iç savaş nedeniyle ülkelerini terk eden Suriyelilerin büyük kısmını Türkiye’ye gerçekleştirdikleri göç dalgasının önemli etkisi olmuştur. Türkiye’de insanlar gerek yaşadıkları yerleşim alanlarında gerekse televizyon, gazete ve internet gibi görsel medya ve iletişim araçlarında, göç hareketlerine ve göçmen yaşantılarına tanıklık etmektedirler. Bu bağlamda, hem eğitim ortamında göçe ilişkin bilgi edinen hem de bir birey olarak ülkemizde ve dünyada yaşanan göç hareketlerine tanıklık eden öğrencilerin, göç olgusuna dair algılarının tespit edilmesi hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda öğrencilerin oluşturdukları metaforlar analiz edilerek zihinsel algıları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Metafor, antik çağlardan günümüze kadar kullanımı devam eden, hâlihazırda birçok disiplinde olduğu gibi eğitim bilimlerinde de bilgi ve anlam elde etme aracı olarak sıkça kullanılan bir zihin ve dil aracıdır. Metafor bir şeyi başka bir şeye göre anlamak ve tecrübe etmek olarak tanımlanmaktadır (Lakoff ve Johnson, 2015, s.30). Kemal’e göre (2003, s.1) metafor “İnsanın

dünyayı nasıl algıladığının, nesnelere, olaylar, hareketler vb. hakkında ne düşündüklerinin açık ifadesidir”. Bu yönüyle metaforun insanın dünyayı görme ve anlama biçimini yansıttığı ifade edilmektedir (Morgan, 1980). Metaforun kullanımı iki olgu ya da kavramın karşılaştırılmasını ve aralarındaki ilişkinin mecazlı bir yolla ifade edilmesini sağlamaktadır (Karakuş, 2013, s.100). Metafor söylenmek isteneni daha yalın ama daha etkili bir şekilde ifade etmeye yarayan bir araçtır. Günlük konuşma dilinde de somut halde olmayan kavram veya olgulara somut bir nitelik katmak için kullanılabilir (Kılcan, 2017, s.53). Bu yönüyle metafor özellikle zihinde karmaşık ilişkiler ağına sahip ve ifade edilmesi güç olan olay, olgu veya kavramların başka bir kavram veya olayla ifade edilmesini sağlaması açısından önemli bir iletişim aracıdır. Uluslar arası ve ulusal alan yazında, kullanıcısının zihin dünyasının bir yansıması olarak görülen ve bu yönüyle anlaşılmaya çalışılan metafor ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bu araştırmalar içerisinde çeşitli konular hakkında yapılan çalışmalardan bazılarına: Strenski (1989), Morgan (1998), Kemal (2003), Alger (2009), Botha (2009), Zhang (2016), Karapınar ve Arıbaş (2017), Ertürk (2017), Çakmak (2018) ve Yıldızlı, Erdol, Baştuğ ve Bayram (2018) tarafından yapılan çalışmalar örnek gösterilebilir. Bu çalışmalardan doğrudan göç konusuyla ilgili olan Tuna (2013), Çepni (2013), Çetin, Kılcan, Güneş ve Çepni (2015) ve Tıkman, Yıldırım ve Şentürk (2017) tarafından yapılan çalışmalar, eldeki çalışmanın sonuçlarının karşılaştırılması açısından önem taşımaktadır. Bu çalışma kırsal ve kentsel yerleşim alanındaki öğrencilere uygulanması açısından göç konusunda yapılan diğer çalışmalardan farklılık taşımaktadır. Çalışmada daha önce göç olgusu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarına benzer verilerin ortaya çıkmasının yanı sıra yeni sonuçlar da tespit edilmiştir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma kırsal ve kentsel yerleşim alanında eğitim gören 8. sınıf öğrencilerinin, “göç” olgusu ile ilgili algılarını, onların oluşturdukları metaforlar aracılığı ile anlama ve yorumlama amacına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Göç olgusunun öğrencilerin zihninde nasıl anlamlandırıldığına yanı sıra, kırsal ve kentsel yerleşim alanında yaşayan öğrenciler arasında zihinsel imge durumları açısından farklılaşma olup olmadığı yorumlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışma öğrencilerin göç algılarının tespit edilmesi yoluyla, önemli bir eğitim konusu olan “göç” olgusunun eğitim ortamına aktarılmasında, eğitimcilere birtakım veriler sağlama amacı da taşımaktadır.

Yöntem

Çalışmada, kişilerin hayatlarını nasıl yorumladığı ve yaşantılarına hangi anlamları yükledikleriyle ilgilenen temel nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir (Merriam, 2013, s. 23). Ayrıca bu çalışma katılımcıların göç algısını sahip oldukları metaforlar yoluyla anlamaya çalışan bir olgubilim (fenomenoloji) araştırmasıdır. “Olgubilim farkında olduğumuz ancak hakkında derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.69). Olgubilim insanların belli bir olgu ya da gerçeğin belirli bir yönünü tecrübe etme, yorumlama ve anlamada kullandıkları farklı yolları belirlemek amacıyla kullanılmaktadır (Çepni, 2010’dan akt., Zeren, 2014). Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde verilerin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların tespit edilmesi hedeflenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.72).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ordu’nun Ünye ilçesinde eğitim gören 118’i (% 50) kırsal⁴ yerleşim alanında 118’i (% 50) ise kentsel yerleşim alanında yaşayan toplamda 236 ortaokul 8. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Kırsal yerleşim alanındaki çalışma grubunu Fatih Meydan Ortaokulu (Fatih), İnkur Ortaokulu (İnkur), Tekkiraz Ortaokulu (Tekkiraz), Yenikent Ortaokulu (Yenikent) ve Yeşilkent Ortaokulunda (Yeşilkent) eğitim gören sekiz farklı sınıftaki öğrenciler temsil etmektedir. Kentsel yerleşim alanındaki çalışma grubunu ise Ünye ilçe merkezinde yer alan Puset Polvan Ortaokulu, Meçhul Asker Ortaokulu ve Mehmet Akif Ersoy Ortaokulunda eğitim gören ve rastgele yöntemle belirlenen 5 farklı sınıftaki öğrenciler oluşturmaktadır. Bir araştırmada veriler için kaynak seçimi, araştırma sonuçlarının temsil yeteneği ile benzer gruplar ya da ortamlar için ortaya koyduğu anlamlılık açısından önem taşımaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.113). Çalışmada katılımcılar açısından maksimum çeşitliliği sağlamak ve farklı sosyal ve ekonomik çevreye sahip katılımcıların, görüşlerini ortaya koymak amacıyla hem kırsal hem de kentsel yerleşim alanında yaşayan katılımcıların görüşlerine

---

⁴ Kırsal yerleşim alanları: 6360 sayılı kanun kapsamında “Ordu” büyükşehir belediyesi olarak kabul edilmeden önce köy ve belde merkezleri olan, daha sonra büyükşehir belediyesine bağlanarak mahalle statüsü alan yerleşim alanlarından oluşmaktadır. Söz konusu alanlar idari olarak büyükşehir belediyesine ait olsa da sosyo-ekonomik olarak kırsal bir nitelik taşımaktadır.

başvurulmuştur. Bu bağlamda katılımcılardan elde edilen sonuçların değerlendirilmesi hem genel perspektifle hem de birbirinden bağımsız olarak ele alınmıştır. Öte yandan öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi, cinsiyeti veya akademik başarı düzeyi gibi ölçütler değerlendirmeye alınmamıştır.

Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi

Araştırmaya katılan öğrencilerin göç ile ilgili algılarını ortaya koymak için kendilerinden “Göç...gibidir, çünkü ...” cümlesini tamamlayan bir metin yazmaları istenmiştir. Metafor yazım aşamasına geçmeden önce katılımcılara üç farklı örnek üzerinden metaforun ne olduğu, metafor oluştururken hangi noktalara dikkat etmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca tek bir metafor üzerinden düşüncelerini ifade etmeleri ve özellikle oluşturdukları metaforların nedenini sorgulayan, “çünkü” kısmının açıklanmasına özen göstermeleri gerektiği belirtilmiştir. Öğrencilerin göçe dair oluşturdukları metaforların analizinde Saban (2009) ve Kılcan (2017) tarafından ifade edilen yöntemden faydalanılmıştır. Çalışma sonuçlarının analiz edilmesi ve yorumlanması şu aşamalardan oluşmaktadır.

Kodlama ve ayıklama aşamasında, öğrencilerin oluşturdukları metaforların alfabetik sıraya göre dizilmesiyle bir liste oluşturulmuştur. Listede sınıflandırma yapılırken metaforun gerekçesinin yer almadığı, herhangi bir metaforun olmadığı, anlam açısından belirsiz ifadeler içeren ve göçün tanımlanmaya çalışıldığı formlar değerlendirmeye alınmamıştır. Örneğin; “Göç kötüdür çünkü hayatımızı altüst ediyor, bizi sağa sola savuruyor” ifadesi yer alan form, göçü tanımlamaya çalıştığı ve herhangi bir benzetme içermediği için elenmiştir. Neticede kırsal yerleşim alanında yaşayan öğrencilerin 38 adet, kentsel yerleşim alanında yaşayan öğrencilerin ise 29 adet formu geçersiz sayılmıştır.

Örnek metafor derleme aşamasında, Saban (2009) tarafından oluşturulan metafor analizi ve Kılcan (2017) tarafından sunulan içerik analizi kullanılmıştır. Neticede kırsal yerleşim alanındaki katılımcılardan 80 adet, kentsel yerleşim alanındaki katılımcılardan ise 89 adet geçerli metafor elde edilmiştir.

Kategori geliştirme aşamasında, metaforlar kategorize edilirken, katılımcıların oluşturdukları metaforlara gerekçe olarak gösterdikleri açıklama bölümü göz önünde bulundurulmuştur (Kılcan, 2017, s.101). Sonuç itibarıyla kırsal ve kentsel yerleşim alanında bulunan öğrencilerin oluşturdukları metaforlara dayanarak 8 farklı kategori geliştirilmiştir.

Çalışmanın geçerliğini sağlama aşamasında, nitel araştırmalar için geçerliğin verilerin olabildiğince yansız bir şekilde yorumlanmasıyla elde edilebileceği anlayışı benimsenmiştir (Yıldırım ve Şimşek 2016, s.269). Bu bağlamda geçerliliği sağlamak amacıyla çalışmanın bütün aşamaları ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Oluşturulan her metafor kategorisi örnek metaforlarla temsil edilerek, metaforların söz konusu kategoriye uygunluğu ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmanın betimsel geçerliğini güçlendirmek amacıyla araştırmacı çeşitlenmesine gidilmiştir. Çünkü çoklu araştırmacı kullanımı, yapılan betimlemelerin tek bir araştırmacının etkisiyle oluşturulmasını engellemektedir (Aypay, 2015, s.404).

Çalışmanın güvenilirliğini sağlama aşamasında metaforlar iki kodlayıcı tarafından ayrı ayrı ele alınmıştır. Metaforların, oluşturulan kategorilere uygun olup olmadığı Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlik: görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. İkinci kodlayıcıya göre kırsal yerleşim alanındaki katılımcılara ait “İyi bir geleceğin aracı olarak göç” kategorisinde yer alan ışınlanma metaforu “Mekan değişimi olarak göç” kategorisine, “Yeniliklerin kaynağı olarak göç” kategorisinde yer alan ölüm metaforu ise “Olumsuzlukların kaynağı olarak göç” kategorisine alınmıştır. Kentsel yerleşim alanındaki katılımcılara ait “Yeniliklerin kaynağı olarak göç” kategorisinde yer alan yuvadan yeni çıkan danacıklar metaforu “Olumsuzlukların kaynağı olarak göç” kategorisine, “Yoksunlukların kaynağı olarak göç” kategorisinde yer alan sağlam ipin kopması metaforu “Olumsuzlukların kaynağı olarak göç” kategorisine ve “Yeniliklerin kaynağı olarak göç” kategorisinde yer alan yıkılmış evi yeniden inşa etmek metaforu “İyi bir geleceğin aracı olarak göç” kategorisine alınmıştır. Neticede katılımcılar için oluşturulan kategori gruplarında iki kodlayıcı arasında % 97 görüş birliği sağlanmıştır. Bu doğrultuda kodlayıcılar arasındaki uyum % 97 olarak gerçekleşmiştir. Bu kapsamda çalışmamızda güvenilirlik açısından yeterli uyumun sağlandığı söylenebilir.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcıların oluşturdukları metaforlara dayanarak elde edilen bulgular paylaşılmaktadır. İlk olarak çalışmanın sonuçları tüm katılımcıları kapsayacak şekilde ele alınmış ve genel sonuçlara değinilmiştir. Daha sonra farklı çevresel özelliğe sahip yerleşim alanlarında yaşayan (kır-kent) öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ve kategoriler ayrı ayrı ele alınmıştır.

Genel Bulgular

Bu çalışmaya katılım sağlayan 236 öğrenciden 169'u (% 71,6) başarılı bir şekilde metafor üretmiştir. Öğrencilerin oluşturdukları metaforların 120 (% 71) adedi farklı metaforlardan oluşmaktadır. Söz konusu metaforların 46'sını (% 38,4) yalnızca kırsal yerleşim alanında yaşayan katılımcılar, 68'ini (% 56,6) ise yalnızca kentsel yerleşim alanında yaşayan katılımcılar oluşturmuştur. Altı metafor (% 5) ise her iki grup tarafından ortak olarak oluşturulmuştur. Öğrencilerin oluşturmuş oldukları metaforlar, metaforu oluşturma gerekçelerine göre sınıflandırılmıştır. Bu nedenle farklı katılımcılar tarafından oluşturulan benzer metaforlardan bazıları farklı kategorilerde yer almaktadır. Örneğin, birçok öğrenci tarafından oluşturulan “kuşlar” metaforu hem “Mekan değişimi olarak göç” hem de “İyi bir geleceğin aracı olarak göç” başlıklı kategorilerde yer almıştır. Sonuç itibariyle öğrencilerin oluşturduğu metaforlar toplamda 8 farklı kategoride ele alınmıştır. Söz konusu kategorilere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

1.Kategori: “Mekan değişimi olarak göç” kategorisi. Bu kategori başlığı altında toplanan metaforlar, katılımcıların duyuşsal bir anlam yüklemeksizin, göçü salt bir mekan değiştirme eylemi olarak gördüğü metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Karahindiba⁵” gibidir, çünkü: “Ona üflediğimizde uçup gider. Göçte de bir yerden bir yere gidilir”. Örneğin: Göç, “Nakil aracı” gibidir, çünkü: “Nakil aracı bir yerden bir yere gidiyor, aynı göç gibi başka şehirlere gidiyor”. Her iki gruptan toplamda 39 (% 23,07) katılımcı bu kategoride metafor üretmişlerdir. Kategoride toplamda 24 adet farklı metafor üretilmiştir. Bu metaforların 11'i kentsel yerleşim alanındaki katılımcılar, 10'u kırsal yerleşim alanındaki katılımcılar, 3'ü ise her iki grup tarafından ortak olarak oluşturulmuştur.

2.Kategori: “Yeniliklerin kaynağı olarak göç” kategorisi: Bu kategori altında toplanan metaforlar öğrencilerin göç olgusuna olumlu ya da olumsuz bir anlam yüklemeksizin onu yeni bir hayat, yeni deneyimler ve yeni yaşam alanlarının kaynağı olarak gördüğü metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Başka bir kitaba geçmek” gibidir, çünkü: “Kitap değiştirdiğimizde dünyamız değişir, göç ettiğimizde de dünyamız değişir”. Örneğin: Göç, “Yazarın ikinci kitabı” gibidir, çünkü: “ Göç etmeden önce bir hayatımız vardır, bu birinci kitaptır. Göç ederseniz başka bir kitap başlar ve tabii yeni bir kitap, göç işte böyledir”. Her iki gruptan toplamda 39 (% 23,07) katılımcı

---

⁵ Birleşikgillerden, uzun ve dişli yapraklı, çiçekleri sarı ve kömeç biçiminde bir bitki (<http://www.tdk.gov.tr>)

bu kategoride metafor üretmiştir. Bu metaforların 25 adedi farklı metaforlardan oluşmaktadır. Bunların 18'i kentsel yerleşim alanındaki öğrenciler, 6'sı kırsal yerleşim alanındaki öğrenciler, 1 adedi ise her iki grup tarafından ortak olarak oluşturulmuştur.

3.Kategori: “Olumsuzlukların kaynağı olarak göç” kategorisi: Söz konusu kategorideki metaforlar göçü kötü yaşantıların ve olumsuz bir geleceğin kaynağı olarak gören bir temaya sahip metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Rüzgar⁶” gibidir, çünkü: “Nasıl ki rüzgar bir şeyleri parçalayıp ait olmadıkları yere savurursa, göç de insanları böler ait olmadıkları yere götürür”. Örneğin: Göç, “Deprem” gibidir, çünkü: “Deprem insanların evini ve iş yerini yıkıyor ve insanları zor durumda bırakıyor. Göç de işte böyledir, göç eden insanların yuvası yıkılıyor ve bir başka yere gitmek zorunda kalıyorlar”. Her iki gruptan toplamda 23 (% 13,6) katılımcı bu kategoride metafor üretmişlerdir. Metaforların 19 adedi farklı metaforlardan oluşmaktadır. Bu metaforların 9'u kentsel yerleşim alanındaki katılımcılar, 9'u kırsal yerleşim alanındaki katılımcılar 1 adedi ise her iki grup tarafından ortak olarak temsil edilmiştir.

4. Kategori: “Belirsizliklerin kaynağı olarak göç” kategorisi: Bu kategorideki metaforlar göçü bilinmezliklerin ve belirsiz bir geleceğin kaynağı olarak tasvir eden metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Hava durumu” gibidir, çünkü: “Havanın ne zaman ne olacağı belli olmaz. Göç de bunun gibidir, seni nereye götüreceği başına ne geleceği belli olmaz”. Örneğin: Göç, “Tadını bilmediğimiz yemek” gibidir, çünkü: “Sonuçları iyi de olabilir kötü de”. Her iki gruptan toplamda 19 (% 11,24) katılımcı bu kategoride metafor üretmiştir. Bu metaforların 18 adedi farklı metaforlardan oluşmuştur. Bunların 12'si kentsel yerleşim alanındaki katılımcılar, 6'sı ise kırsal yerleşim alanındaki katılımcılar tarafından oluşturulmuştur.

5.Kategori: “İyi bir geleceğin aracı olarak göç” kategorisi: Bu kategori başlığı altındaki metaforlar göçü kötü giden bir yaşantıdan kurtaran, iyi bir geleceğin aracı olarak nitelendiren metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Çiçeğe dökülen can suyu” gibidir, çünkü: “Can suyu tam çiçek ölüme giderken onu ölümden kurtarır. Göç de bunun gibi insanların geleceğini ve hayatını kurtarır”. Örneğin: Göç, “Hayat kurtaran doktor” gibidir, çünkü: “Doktor insanların hayatını kurtarır. Savaştan kaçan insanlar da göç ederek kurtulurlar”. Her iki gruptan toplamda 31

---

⁶ “Rüzgar” ilk bakışta olumsuz bir anlam içermemektedir. Buna rağmen “Olumsuzlukların kaynağı olarak göç” kategorisinde yer almasının sebebi, katılımcının rüzgarın yıkıcı etkisini göç ile ilişkilendirmesidir.

(% 18,34) katılımcı bu grupta metafor üretmişlerdir. Bu metaforların 24 adedi farklı metaforlardan oluşmaktadır. Söz konusu metaforların 7'si kentsel yerleşim alanındaki katılımcılar, 15'i kırsal yerleşim alanındaki katılımcılar, 2'si ise her iki grup tarafından ortak olarak temsil edilmiştir.

6.Kategori: “Yoksunluğun kaynağı olarak göç” kategorisi: Bu kategorideki metaforlar göçü yaşanan yerden kopuş, geçmişe duyulan özlem ve gurbet duygusu etrafında gerekçelendiren metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Uçmayı öğrenen bir kuş” gibidir, çünkü: “Uçmayı öğrenen kuş yuvasından, çevresinden ayrılmak zorunda kalır. Çünkü kendine ait yaşam kurmayı öğrenmesi gerekir. Göç eden insan da çevresinden havasını soluduğu yerden ayrılmak zorunda kalır”. Örneğin: Göç, “Aileden kopmuş bir parça” gibidir, çünkü: “Aileden bir parça koptuğunda dostluklarımız, tanıştığımız insanlar, komşularımız, arkadaşlıklarımız, oradaki hatıralarımız hep orada kalır. Bu yüzden göç etmemeliyiz, göç birilerini geride bırakır”. Bu kategori yalnızca kentsel yerleşim alanındaki katılımcıların oluşturdukları metaforlara göre oluşturulmuştur. Bu kategoride katılımcılar 8 farklı metaforla ve 8 kişi (% 4,73) ile temsil edilmektedir.

7.Kategori: “Dönüşü olmayan bir eylem olarak göç” kategorisi: Söz konusu kategorideki metaforlar göçü dönüşü ve telafisi mümkün olmayan bir yolun başlangıcı olarak niteleyen metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Bacadan çıkan duman” gibidir, çünkü: “Duman bir daha geri gelmez ve nereye gittiğini bilemeyiz. Göç eden insanlar da dönmezler”. Örneğin: Göç, “Ruhun bedenden ayrılması” gibidir, çünkü: “Ruh bedenden ayrılırsa iş işten geçmiştir. Göç de böyledir”. Bu kategori yalnızca kentsel yerleşim alanındaki katılımcıların oluşturdukları metaforlara göre düzenlenmiştir. Bu kategoride katılımcılar 4 ayrı metafor ve 4 (% 2,36) kişi ile temsil edilmişlerdir.

8.Kategori:“Kaçınılmaz bir eylem olarak göç” kategorisi: Bu kategorideki metaforlar göçü yaşanan kötü durumdan kurtulmanın kaçınılmaz bir gereği olarak gören metaforlardan oluşmaktadır. Örneğin: Göç, “Yuvası yıkılan kuş” gibidir, çünkü: “Yuvası yıkılan kuş istemese de gitmek zorundadır. Göç de zorunludur. Savaştan kaçan insanların hayatta kalması için göç etmesi gerekir”. Örneğin: Göç, “Evi işi olmayan insan” gibidir, çünkü: “Evi, işi olmayan insan mecburen iş bulmak ve para kazanmak için gider. Ailesine bakmak gerekir. Bunun için iş bulmak sonra ev almak gerekir. Göç aynı bunun gibi mecburen yapılır, yapmazsan kötü durumda kalırsın”. Bu kategori yalnızca kırsal yerleşim alanındaki katılımcıların metaforlarına göre

oluşturulmuştur. Bu kategorideki katılımcılar 5 ayrı metafor ve 6 (% 3,55) kişi ile temsil edilmektedir. Daha önce bahsedilen sekiz kategorinin 5'i her iki grup için ortak kategori iken, 2 kategori yalnızca kentsel yerleşim alanındaki öğrenciler, 1 kategori de yalnızca kırsal yerleşim alanındaki öğrencilerin metaforlarına dayanarak oluşturulmuştur. Nihayetinde kırsal yerleşim alanındaki öğrencilerin metaforları 6 kentsel yerleşim alanındaki öğrencilerin metaforları ise 7 kategoride toplanmıştır.

Kırsal yerleşim alanındaki katılımcılara ait bulgular. Kırsal yerleşim alanındaki katılımcılar toplamda 80 adet metafor üretmişlerdir. Söz konusu metaforların 53 (% 66,25) adedi farklı metaforlardan oluşmaktadır. Geriye kalan 27 (% 33,75) metafor ise çeşitli frekans değerlerine sahip olarak 10 ayrı metaforda toplanmıştır. Bu metaforlar: “kuşlar” (12), “yeni bir hayata başlamak” (6), “göçmen kuşlar” (3), “yeni yaşam” (3), “hayata yeni bir sayfa açmak” (3), “hayatı değiştirmek” (2), “ayrılık” (2), “öğretmen” (2), “su” (2) ve “rüzgar” (2) metaforları (Tablo 1) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1

Kırsal Yerleşim Alanındaki Katılımcılara Ait Metaforlar ve Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor sayısı	Toplam metafor
Mekan değişimi olarak göç	İnsan (1), ağaç (1), kuşlar (5), okul (1), komşuya gitmek (1), okul değiştirmek (1), gezmek (1), göçmen kuşlar (1), karınca (1), nakil aracı (1), seyahat (1), öğretmen (2), uçan bir kuş (1)	13	18
Yeniliklerin kaynağı olarak göç	Ölüm (1), yeni bir hayata başlamak (6), yeni yaşam (3), hayatta yeni sayfa açmak (3), yazarın ikinci kitabı (1), uçmak (1), yeniden ev kurmak (1)	7	16
Olumsuzlukların kaynağı olarak göç	Deprem(1), hayatı değiştirmek (2), deniz (1), ayrılık (2), yaşadığım yerden kopmak (1), su (1), ağaçsız bahçe (1), yalnızlığa uzanan yol (1), aklını kaybetmiş insan (1), rüzgar (1)	10	12
Belirsizliklerin kaynağı olarak göç	Çikolata (1), kış (1), kaos (1), kuş (1), rüzgar (1), su (1)	6	6
İyi bir geleceğin aracı olarak göç	Bozulmuş aletin tamire gitmesi (1), leylekler (1), sevdiğin yemek (1), kuşlar (7), sevdiğin çikolata (1), meyve ağacı (1), kaçış (1), hayat kurtaran doktor (1), huzur dolu dünyaya gelmek (1), zamani gelince uçmak (1), çiçeğe dökülen can suyu (1), boş kağıt (1), eğitim (1), ini olmayan kedi (1), hayat değiştirmek (1), gezegen (1), ışınlanma (1)	17	22
Kaçınılmaz bir eylem olarak göç	Soğuktan kaçan leylek (1), göçmen kuşlar (2), zorunluluk (1), evi olmayan insan (1), yuvası yıkılan kuş (1)	5	6
Toplam		58	80

Bu katılımcılara ait metafor kategorileri ise şu şekildedir: “Mekan değişimi olarak göç” kategorisinde 18 (% 22,5) metafor, “Yeniliklerin kaynağı olarak göç” kategorisinde 16 (% 20) metafor, “Olumsuzlukların kaynağı olarak göç” kategorisinde 12 (% 15) metafor, “Belirsizliklerin kaynağı olarak göç” kategorisinde 6 (% 7,5) metafor, “İyi bir geleceğin aracı olarak göç” kategorisinde 22 (% 27,5) metafor ve “Kaçınılmaz bir eylem olarak göç” kategorisinde 6 (% 7,5) metafor olarak dağılım göstermektedir (Tablo 1).

Kentsel yerleşim alanındaki katılımcılara ait bulgular. Bu gruptaki katılımcılar toplamda 89 adet metafor üretmişlerdir. Bu metaforların 75(% 84,26) adedi farklı metaforlardan oluşmaktadır. Geriye kalan 14 (% 15,73) metafor ise çeşitli frekans değerlerine sahip olarak 9 ayrı metaforda toplanmıştır. Bu metaforlar: kuşlar (6), yeni bir hayat (3) yeni doğan bebek (2), leylek (2), havada süzülen kırlangıçlar (2), göçebe kuşlar (2) uçan kuş (2), uyumak (2) ve ayrılık (2) metaforları (Tablo 2) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2

Kentsel Yerleşim Alanındaki Katılımcılara Ait Metaforlar ve Kategorileri

Kategoriler	Metaforlar	Metafor sayısı	Toplam metafor
Mekan değişimi olarak göç	Martı (1), kedi (1), çöp kutusu (1), ressam (1), kargo (1), öğretmen tayini (1), uçan kuş (1), karahindiba (1), göçebe kuşlar (2), asker (1), havada süzülen kırlangıçlar (2), kuşlar (5), kelebek (1), leylek (2)	14	21
Yeniliklerin kaynağı olarak göç	Hayata format atmak (1), yeni bir hayat (3), mevsim atlamak (1), büyük bir değişim (1), başka bir kitaba geçmek (1), mevsimler (1), yıkılmış evi yeniden inşa etmek (1), kitap (1), hayata başka pencereden bakmak (1), ders (1) yeni bir arkadaş (1), yeni bir yer keşfetmek (1), hayatımızı değiştirmek (2), yeni doğan bebek (2), yeniden doğmak (1), yeni bir ev almak (1), hayatı değiştiren mucize (1), yuvadan yeni çıkan danacıklar (1), başka bir dünyaya geçiş yapmak (1)	18	23
Olumsuzlukların kaynağı olarak göç	Çaresizlik (1), annesini kaybetmiş çocuk (1), ayrılık (2), en sevdiğin oyuncaktan vazgeçmek (1), sınıf değiştiren çocuk (1), çatısız bir ev (1), çok sevdiğin oyuncağın elinden alınması (1), insanın kendini terk etmesi (1), çiçeği sökmek (1) bitkiyi topraktan koparmak (1)	10	11
Belirsizliklerin kaynağı olarak göç	Mahkeme (1), çölde kaybolmak (1), düşünce (1), mahkeme (1), çölde kaybolmak (1), düşünce (1), hayal kurmak (1), rüya (1), araf (1), ağaçlar (1), iyiliğin ve kötülüğün birleşme noktası (1), evsiz bir insan (1), hava durumu (1)	12	13
İyi bir geleceğin aracı olarak göç	Kurtuluş (1), ampul (1), gül (1), bozuk bir araba (1), manisa ovalarındaki çiçekler (1), leylekler (1), aşk (1), kuşlar (1), bağımsızlık (1)	9	9

Yoksunluğun kaynağı olarak göç	Aileden kopmuş bir parça (1), topraksız bitki (1), annenin evladından ayrılması (1), ayrılık (1), ailesinden ayrılan çocuk (1), uçmayı öğrenen kuş (1), vatansız kalmış insan (1), sağlam ipin kopması (1)	8	8
Dönüşü olmayan bir eylem olarak göç	Bacadan çıkan duman (1), ölüm (1), rüzgarda savrulan yapraklar (1), ruhun bedenden ayrılması (1)	4	4
Toplam		75	89

Bu gruptaki katılımcılara ait metafor kategorileri ise şu şekildedir: “Mekan değişimi olarak göç” kategorisinde 21 (% 23,59) metafor, “Yeniliklerin kaynağı olarak göç” kategorisinde 23 (% 25,84) metafor, “Olumsuzlukların kaynağı olarak göç” kategorisinde 11 (% 12,35) metafor, “Belirsizliklerin kaynağı olarak göç” kategorisinde 13 (% 14,60) metafor, “İyi bir geleceğin aracı olarak göç” kategorisinde 9 (% 10,11) metafor, “Yoksunluğun kaynağı olarak göç” kategorisinde 8 (% 8,98) metafor ve “Dönüşü olmayan bir eylem olarak göç” kategorisinde 4 (% 4,49) metafor olarak dağılım göstermektedir (Tablo 2).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada “göç” olgusunun kırsal ve kentsel yerleşim alanında yaşayan 8.sınıf öğrencilerinin zihinlerindeki yeri, oluşturdukları metaforlar aracılığıyla anlaşılmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda genelleme amacı taşınmadığı için (Merriam, 2013 s. 76) çalışmanın sonuçlarının genel geçer bir nitelik taşıdığı iddia edilemez. Bu nedenle elde edilen sonuçların, bahsi geçen çalışma alanı ile ilgili sonuçları yansıttığı bilinmelidir. Bununla birlikte katılımcılardan elde edilen bilgilerin ayrıntılı analizini içeren bu çalışma, benzer durumlara ilişkin fikir vermesi açısından önemli sonuçlar barındırmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına genel olarak bakıldığında kırsal ve kentsel yerleşim alanında yaşayan katılımcılar göçü hem sebepleri hem de sonuçları açısından geniş bir perspektifte ele alarak metaforlarını oluşturmuşlardır. Katılımcıların oluşturdukları metaforlar göçü iyi bir geleceğin aracı ve yaşanılacak yeni deneyimler ile yeni yaşam alanlarının kaynağı olarak görmekten, sahip olunan her şeyin yitirildiği belirsiz, geri dönülemez ve olumsuz bir hayatın kaynağı olarak tasvir etmeye kadar uzanan geniş perspektifte ele almışlardır. Bu durum göç olgusunun öğrencilerin zihninde geniş bir çerçevede ele alındığını göstermesi açısından önemlidir. Bunun yanında 68 (% 40.23) katılımcının oluşturduğu metaforlar göçü olumlu veya olumsuz bir anlam yüklemeksizin, onu salt bir mekan değişikliği ve yeniliklere sebep olan bir eylem olarak betimlemiştir. Diğer yandan 101 (% 59.76) katılımcı göçü ona

olumlu veya olumsuz bir anlam yükleyen duyuşsal yönüyle ele almıştır. Diğer bir sonuç, toplamda 36 (% 21.42) katılımcının göç olgusunu; “kuşlar”, “kırlangıç”, “leylek”, “martı”, “göçmen kuş”, “uçan kuş”, “yuvası yıkılan kuş” gibi kuşlarla ilgili metaforlarla ifade etmeleridir. Eğitim ortamı düzenlenirken bu durumun eğitimciler tarafından göz önünde bulundurulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Diğer yandan katılımcılar tarafından oluşturulan 169 metaforun 120’sinin (% 71) farklı metaforlardan oluşması göç olgusunun yapı itibariyle geniş bir yelpazede ele alınabilmesine olanak sağladığını ve öğrencilerin öznel dünyalarının metafor oluşturma sürecinde ağır bastığını ve göstermektedir.

Çalışmada cevabı aranan sorulardan biri de; kırsal ve kentsel yerleşim alanlarında yaşayan öğrencilerin göçü algılamaları arasında önemli bir farklılaşmanın olup olmadığıdır. Bu kapsamda çalışmada, her iki grup açısından ağırlıklı olarak benzer olmak üzere birtakım farklı sonuçların olduğu da tespit edilmiştir. Benzer sonuçların ilki katılımcıların olumlu veya olumsuz bir anlam yüklemeksizin oluşturdukları metaforlara göre geliştirilen “Mekan değişimi olarak göç” ve “Yeniliklerin kaynağı olarak göç” kategorilerinde birbirine yakın oranda metafor üretmeleridir. Bu rakam kırsal yerleşim alanında 34 metafor iken, kentsel yerleşim alanında 44 metafordur. Bu durum her iki gruptan katılımcıların zihninde göç olgusunun ağırlıklı olarak, yaşanan mekanın değişimi ve yeniliklere sebep olan bir eylem olarak algılandığını göstermektedir. Her iki grup tarafından oluşturulan metaforların en fazla frekansa sahip olanlarının kuşlar ile ilgili olması da önemli bir benzerliktir. Bu durum kırsal yerleşim alanındaki katılımcılar için 20 metafor iken kentsel yerleşim alanındaki katılımcılar için 16 metafor olarak gerçekleşmiştir. İki grup arasındaki belirgin farklılık ise göçe yüklenen olumlu veya olumsuz anlam açısından ortaya çıkan sonuçtur. Bakıldığında kırsal yerleşim alanında yaşayan katılımcıların kentsel alanda yaşayanlara kıyasla, göçe daha pozitif anlamlar yüklediği ve onu olumlu imgelerle tasvir ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte kentsel yerleşim alanında yaşayan katılımcıların ise kırsal alandakilere kıyasla göçe daha olumsuz anlamlar yüklediği ve tasvir ettikleri tespit edilmiştir.

Daha önce göçe ilişkin yapılan metafor çalışmalarının sonuçları ile bu çalışmadan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında üç konuda benzer sonuçlara ulaşıldığı tespit edilmiştir. Bunların ilki katılımcılar tarafından oluşturulan metaforlar arasında en fazla frekansa sahip olanların kuşlar ile ilgili metaforlar olmasıdır. Nitekim Çetin, Kılcan, Güneş ve Çepni (2015) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların oluşturdukları metaforlar arasında kuşlarla ilgili olanlar en yüksek orana sahip olmuştur. Eldeki çalışmada tüm katılımcılar arasından kuşlarla ilgili metafor üretenlerin

oranının en yüksek oranda (% 21.42) gerçekleşmesi iki çalışma arasında bu açıdan benzer sonuçlara işaret etmektedir. İkinci benzerlik, Çepni'nin (2013) tespit ettiği gibi bu çalışmada da göçün, katılımcıların bir kısmı tarafından olumsuzluklar ve yeniliklerin kaynağı aynı zamanda zorunluluktan doğan bir eylem olarak görüldüğünün tespit edilmesidir. Üçüncü benzerlik katılımcılar tarafından oluşturulan metaforların “seyahat”, “ölüm”, “kuşlar” ve “ayrılık” gibi temalar hariç, neredeyse tamamının ayrı metaforlardan oluşması ve genelde bir kişi ile temsil edilmesidir. Bu doğrultuda daha önce bahsedilen çalışmalar ve eldeki çalışmanın sonuçlarına dayanarak, öğrencilerin göçe dair oluşturdukları metaforların birkaç tema hariç genelde farklılaşma eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir.

Oluşturulan metaforlar bize sahibinin iç dünyasıyla ve zihinsel modellemeleri ile ilgili bilgiler verir. Zihinsel modellemeler kişinin benzetilen kavramı nasıl algıladığından hayata bakış açısına kadar uzanan bir perspektifte bilgi sağlamaktadır (Coşkun, 2010: Zeren, 2014, s. 202). Her iki grup katılımcının göçe yüklenen olumlu ve olumsuz anlam açısından farklılaşması yerleşim alanı farklılığının öğrencilerin algılarını etkilemede rol oynadığına dair birtakım ipuçları sunmaktadır. Bakıldığında farklı yerleşim alanlarında yaşayan öğrencilerin aynı kavram veya olgulara karşı farklı imgelere sahip olmaları eğitimciler için önemli bir bakış açısı kazandırmaktadır. Örneğin Cin, (2008) kırsal ve kentsel yerleşim alanında yaşayan sınıf öğretmeni adaylarının, coğrafya dersine yönelik tutumlarını inceleyen çalışmasında kırsal yerleşim alanında yaşayan öğrencilerin coğrafyaya karşı daha olumlu tutum geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Polat, Şendur ve Şenay (2013) kırsal ve kentsel yerleşim alanında öğrenim gören öğrencilerin “Fen deposu” adlı eğitim portalına dair görüşlerini değerlendirdiği çalışmalarında bu iki grup arasında birtakım anlamlı sonuçlara ulaşmıştır. Büyükşahin ve Güler (2014) kırsal ve kentsel alanda yaşayan öğrencilerin günlük hayatta karşılaştıkları biyolojik kavramlara dair yaptıkları çalışmalarında kentsel alanda yaşayan öğrencilerin biyolojik kavramlara dair farkındalık düzeyinin daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Özsarı ve Aytar (2019) kırsal ve kentsel alanda yaşayan çocukların “Hayalimdeki şehir” konulu resimlerini incelediği çalışmalarında çocukların yaşadığı alanının çizdiği resimler üzerinde farklılaşmaya yol açtığını ifade etmişlerdir. Eldeki çalışmanın sonuçları da düşünüldüğünde kırsal ve kentsel yerleşim alanında yaşıyor olmanın algı ve tutumları etkileyebileceğine dair önemli sonuçlar elde edilmiştir. Dolayısıyla kırsal ve kentsel yerleşim alanında yer alan öğrencilerin karşılaştırmalı analizine dair çalışmaların yapılması eğitim ortamının düzenlenmesinde eğitimcilere dikkate değer veriler sunabilir.

Metaforlar eğitim öğretim sürecinin planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinin yapılandırılmasında eğitimcilere yol göstermektedir (Zeren, 2014, s.204). Kırsal ve kentsel yerleşim alanında yaşayan katılımcılar arasındaki bu farklılaşma hem eğitim ortamının düzenlenmesi açısından eğitimcilere önemli veriler sunarken hem de geleceğin yetişkin vatandaşları olan ortaokul öğrencilerinin göçe dair eğilimlerinin belirlenmesi konusunda önemli ipuçları vermektedir. Strenski'ye göre (1989) metaforların düşünceleri şekillendirme ve insan davranışlarına yön verme etkisi vardır. Ayrıca son yıllarda yapılan çalışmalarda sahip olunan kavramsal çerçevenin öğrenme üzerindeki etkisine sıkça vurgu yapılmaktadır. Bu nedenle yaşanan yerleşim alanı farklılığının beraberinde getirdiği algılama farklılığı, özellikle eğitimciler açısından üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu durum göç konusunda olduğu gibi özellikle sosyal bilimlerin birçok konusunda öğrenciler arasında farklı algılamaların olabileceğini düşündürmektedir. Bu kapsamda yalnızca metafor çalışmalarında değil eğitim alanındaki birçok çalışmada farklı yaşam alanlarına sahip katılımcılardan oluşan karşılaştırmalı çalışmaların yapılması eğitim çalışmaları açısından fikir verici olacaktır.

Kaynakça

- Alger, C. L. (2009). Secondary teachers' conceptual metaphors of teaching and learning: Changes over the careerspan. *Teaching and Teacher Education*, 25 (5), 743-751. doi:10.1016/j.tate.2008.10.004
- Bal, H. (2011). *Kent Sosyolojisi*. Isparta: Fakülte Kitabevi
- Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African Journal of Education*, 29 (4), 431-444. <http://www.scielo.org.za/pdf/saje/v29n4/a01v29n4.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Büyükşahin, Y., Demirci Güler, M.,P. (2014). Kırsal ve kentsel bölgelerde yaşayan ilkokul öğrencilerinin günlük hayatta karşılaştıkları biyolojik kavramlara ilişkin farkındalık durumlarının karşılaştırılması. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(14), 148-166.
- Cin, M. (2008), Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşadıkları Yere Göre Coğrafya Dersine Karşı Tutumlarındaki Farklılıklar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, C:16, N.:1,185-190
- Çakmak, M. (2018). Türkiye'de çevre kavramı bağlamında yapılan metafor çalışmalarının içerik analizleri. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(25), 172-193. doi:10.29329/mjer.2018.153.10
- Çetin, B. & Kılcan, B. & Güneş, C. & Çepni, O. (2015). Examining Secondary School Students' Perceptions of the Concept of Migration: A Qualitative Study. *International Journal of Education*. 7(3), 97-120

- Çepni, O. (2013). *Sosyal bilgiler öğretimi programında yer alan coğrafi kavramlara ilişkin öğrenci algılarının İncelenmesi* .(Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin “Öğretmen” kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15. <http://www.eijer.com/tr/issue/33336/285232> adresinden edinilmiştir.
- Karakuş, U. (2014). Depremi yaşamış ve yaşamamış öğrencilerin deprem algılarının, metafor analizi ile incelenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18 (29), 97-116
- Karapınar, B. Ç., Arıbaş, K. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının doğa eğitimi hakkında metaforik algıları, *Journal of Anatolian Cultural Research*, 1(2), 40-66.
- Kemal, M. (2003). *Budhist Türk çevresi eserlerinde metafor* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kılcan B. (2017). Metafor ve Eğitimde Metaforik Çalışmalar İçin Bir Uygulama Rehberi. B. Kılcan (Ed), *Eğitim bilimlerinde metaforların veri toplama aracı olarak kullanılması, örnek bir uygulama içinde* (s.93 -112). Ankara: Pegem Akademi.
- Lakoff, G. & Johnson M. (2015). *Metaforlar: Hayat, Anlam ve dil*. (Çev: G.Y. Demir). (1.Baskı). İstanbul: İthaki Yayınları
- Özer İ. (2004). *Kentleşme, Kentlileşme ve Kentsel Değişme*. Bursa: Ekin Kitabevi
- Özsarı, E., Aytar, A., G. (2019). Kentsel ve kırsal kesimde yaşayan çocukların”Hayalimdeki şehir” konulu resimlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 90-117.
- Polat, M., Şendur, G., & Şenay, M. (2013). Kentsel ve Kırsal Bölgede Öğrenim Gören Öğrencilerin FEN deposu Eğitim Portalına İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 370-392. doi:<http://dx.doi.org/10.17539/aej.81745>
- Saban, A. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Olduğu Zihinsel İmgeler, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(2), 281-326.
- Strenski, E. (1989). Disciplines and communities, armies and monasteries and the teaching of composition. *Rhetoric Review*, 8 (1), 137-146.
- Merriam, B.S. (2015) *Nitel araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev Ed:Prof. Dr. Selahattin Turan). İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor* (Çev. G. Bulut). İstanbul: Mess
- Tıkman, F., Yıldırım, E. ve Şentürk, M. (2017). Göç metaforuna yolculuk: Bir fenomenolojik çalışma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14).

- Tuna, F. (2013). What do students have in their mental maps about the concept of migration an analysis from Turkey. *The International of Social Sciences*, 9(1), 62-70.
- Tümertekin E., Özgüç, N. (2004). *Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekan*. İstanbul: Çantay Kitabevi
- Zeren, M. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Gözü ile Coğrafya Eğitimi: Bir Olgubilim Araştırması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 20(33), 189-208
- Yıldırım, A., H. Şimşek (2016) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: SeçkinYayıncılık
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a9b0ecbb42c60.95281049
- Yıldızlı, H., Acar Erdol, T., Baştuğ, M. Ve Bayram, K. (2018). Türkiye’de öğretmen kavramı üzerine yapılan metafor araştırmalarına yönelik bir meta-sentez çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 43(193). doi:<http://dx.doi.org/10.15390/EB.2018.7220>
- Zhang, X. (2016). Examining english language teachers through metaphorical analysis. *Theory and Practice in Language Studies*, 6 (8), 1659-1664.

Extended Abstract

Purpose

This study was conducted for the purpose of understanding and interpreting the perceptions of 8th grade students in secondary school about the fact of “migration” through the metaphors they themselves created. We tried to determine, in addition to identifying the place of migration in the minds of students, whether there was a difference in the mental image of the students between those living in rural and urban settlements.

Method

In the present study, a basic qualitative research approach was adopted that dealt with how people interpreted their lives, how they built their worlds and what sense they made of their experiences. The study is also that of phenomenology which tried to perceive participants’ perception migration through the metaphors they possess. The sample of the study was constituted of a total of 236 secondary school 8th grade students 118 (50 %) of whom living in the urban residence area and 118 (50 %) of whom in the rural settlement area in the town of Ünye in the Ordu Province in 2017-2018 academic year. The participating students were asked to write a text that finished off the sentence “Migration is like..., because ...”in order to reveal perceptions about immigrant. They also were asked to justify the sources of the metaphors they created.

Results

As far as the present study is concerned, the following results emerged: The metaphors created by the participants illustrated the fact of migration in a broad perspective ranging from regarding migration as a means of better future and as a source of new experiences and new living places as well as describing it as a source of uncertain, irreversible and negative life in which everything possessed was lost. In fact, the categories determined according to the metaphors created by the students gave us important information in this regard. 39 (23.21 %) of the metaphors created were “Migration as a change of location”, 39 (23.21 %) of them “Migration as a source of innovation”, 23 (13.69 %) of them “Migration as a source of problems”, 19 (11.30 %) of them “Migration as a source of uncertainty”, 31 (18.45 %) of them “Migration as a means of a better future”, 8 (4.76 %) of them “Migration as a source of deprivation”, 6 (3.57 %) of them “Migration as an inevitable action”, and finally 4 (2.38 %) of them were “Migration as an action with no-return”. This illustrates that students regarded the phenomenon of migration in a comprehensive perspective. Another result is that totally 36 (21.42 %) of the participants expressed the idea of migration with the bird metaphors such as "birds", "swallow", "stork", "seagull", "migrant bird", "flying bird", and "bird with broken down the nest". This particular result proves that the bird metaphor was important in students' perception of migration, and that birds were the most important living creature associated with migration. It is clear that it will be beneficial for educators to consider these particular results when organizing the education environment. The fact that 120 of the 169 metaphors created by the participants (71 %) were composed of different metaphors proved that the subjective world of students was profoundly dominated by the process of metaphor formation. Furthermore, it was observed that the participants living in the rural areas attributed more positive meanings to migration compared to those living in the urban areas and described it with positive images. Nevertheless, it was found that the participants living in the urban settlement areas attributed more negative meanings compared to those in rural areas.

Conclusion and recommendations

Metaphors guide the educators in the structuring of planning, implementation and evaluation processes of the teaching process. While this differentiation between the participants living in rural and urban settlement areas presents us with important information in terms of organizing the

education environment, it also provides us with important clues about identifying the migration tendencies of middle school students, who will be the adult citizens of the future. Particularly, the positive viewpoint of the students in rural areas can be perceived as an indication of their tendency to migrate in the future. However, the difference in perception brought about by the difference of the settlement area is an issue that should be emphasized especially by educators. This shows us that there may be significant differences between the perceptions of student especially in many issues of social sciences as it is the case with the issue of migration. For instance, is there a significant difference between the students living in rural and urban areas on the perception of environmental pollution? Or are the opinions of students living in rural and urban areas the same in terms of urbanization? The studies investigating and seeking answers to such questions can be informative. Therefore, implementing comparative studies with different participant characteristics will be informative in terms of educational studies.

ETİK BEYAN: " *Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Zihninde Göç Olgusu: Bir Metafor Analizi*" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim."